

Dr. sc. Davorin Rudolf, docent
Pravnog fakulteta u Splitu

MORE POD VLAŠĆU REPUBLIKE HRVATSKE I ODNOSI SA SUSJEDNIM DRŽAVAMA

UDK: 341.225 (497.5)

Primljeno: 10. 01. 2007.

Pregledni rad

Republika Hrvatska je 2004. donijela novi Pomorski zakonik.¹ Bitnih novina, glede njegovih javnopravnih odredbi, nema: uz teritorijalno more, široko 12 morskih milja, nema vanjskog morskog pojasa, a zaštićeni ekološko-ribolovni pojas (proglašen 2003.) jedino je preimenovan u gospodarski pojas.

Ključne riječi: *Republika Hrvatska, pomorski zakonik, gospodarski pojas*

I.

1. Novim Pomorskim zakonikom polazne crte od kojih se mjeri širina teritorijalnog mora, nisu mijenjane. One su identične onima u bivšoj SFRJ, normiranim još 1948. Zakonom o obalnome moru FNRJ.² Te davne godine sustav *ravnih polaznih crta* nije bio međunarodnopravno priznat, pa je jugoslavenski zakon izazvao čak i prosvjede (npr. Italije). Sustav ravnih polaznih crta je međunarodnopravno osnažen tri godine kasnije, presudom Međunarodnoga suda u Haagu u britansko-norveškom sporu oko ribolova (Sud je potvrdio valjanost norveških ravnih polaznih crta³), odnosno ženevskom Konvencijom o teritorijalnom moru i vanjskom pojasu 1958. godine.

2. *Ravne* polazne crte (za razliku od *normalnih*, koje slijede zavojitosti obale) spajaju prikladne izbočene točke kontinentalnog dijela obale, i/ili otoka. Razdvajaju teritorijalno more od unutrašnjih morskih voda obalne države, a od njih se mjeri širina svih morskih pojaseva pod vlašću obalne države.

Ravne polazne crte Republike Hrvatske, preuzete iz jugoslavenskog zakona, povučene su restriktivno. Kada je donijet prvi hrvatski pomorski zakonik 1994. nisu iskorištene mogućnosti za povoljnije povlačenje ravnih polaznih crta koje obalnim državama dopušta suvremeno međunarodno pravo.

¹ *Narodne novine*, br. 181, 21. prosinca 2004.

² *Službeni list FNRJ*, br. 106., 6. prosinca 1948.

³ Fisheries case, Judgment of December 18th, 1951.; *I.C.J. Reports* 1951.

Da bi se ravne polazne crte mogle povući uzduž kopnenoga dijela obale i u njegovoj blizini mora se pružati niz otoka (fringe of islands), ili obala mora biti duboko usječena ili razvedena. Povučene ravne polazne crte ne smiju znatno odstupati od općeg smjera obale, a morski prostori unutar crta trebaju biti dovoljno povezani s kopnom.

3. Izvan sustava ravnih polaznih crta udaljeni su hrvatski otoci Sušac, Vis, Biševo, Svetac i Palagruža, a jednako i hridi Jabuka, Kamik, Brusnik i Galijula. Morski prostori između tih otoka i hridi te kopna nisu pod pravnim režimom unutrašnjih morskih voda. Postoje neprirodni i nepraktični “džepovi” otvorenoga mora, a osobito je uočljiv onaj koji ostavlja otok Vis po strani i spaja jugozapadni rt otoka Vodnjak s rtom Rat na otoku Drvenik mali.

Zato se čini da bi te otoke i hridi (osim udaljenog otoka Palagruže) trebalo povezati ravnim polaznim crtama. To bi međunarodnopravno bilo valjano i dopustivo, jer je od hrvatske obale samo norveška razvedenija. Pred hrvatskom morskom obalom se nalazi niz otoka, a svi naseljeni otoci povijesno, gospodarski i prometno čvrsto su povezani s kopnom. Polazne crte, kakve su sada, prosječno odstupaju od općeg smjera obale najviše oko 5 stupnjeva, a u praksi se tolerira odstupanje do 15 stupnjeva. Ako bi se povukle nove ravne polazne crte, koje bi povezale udaljene otoke i hridi (suhe i za najviše plime), ne bi znatnije utjecale na to odstupanje.

Pošto se otok Palagruža ne nalazi u lancu (nizu) otoka, povlačenje ravne polazne crte na taj otok ne bi bilo korektno. Pri tom bi se znatnije odstupilo i od općeg smjera obale.

Dužina ravnih polaznih crta nije limitirana. Burma je, primjerice, povukla crtu dugu 222,3 milje, a dužina najdulje predlagane (izmijenjene) polazne crte između otoka Republike Hrvatske, one od hridi Jabuka do hridi Blitvenica, bila bi duga oko 32 milje.

4. Kada bi se izmijenile ravne polazne crte na istočnoj jadranskoj obali, povećao bi se prostor unutrašnjih morskih voda i teritorijalnog mora Republike Hrvatske. Novi dijelovi teritorijalnog mora obuhvatili bi dio gospodarskog pojasa. U tome pojasu Republike Hrvatske (jednako kao i u gospodarskim pojasevima država članica Europske unije) ribolov je slobodan za ribarice iz svih država Europske unije (u teritorijalnom moru, za sada, mogu ribariti samo ribari obalne države). Izmjenom polaznih crta povećao bi se morski prostor u kojemu mogu ribariti samo domaći (hrvatski) ribari, a to bi, naravno, išlo na uštrb interesa prvenstveno talijanskih ribara, koji najviše ribare baš u području gospodarskog pojasa Republike Hrvatske.

5. Prilikom donošenja važećega Pomorskog zakonika (2004.), Katedra za međunarodno pravo Pravnog fakulteta u Splitu je predlagala zakonodavcu (hrvatskom Parlamentu) izmjenu polaznih crta, ali taj prijedlog nije usvojen. U to vrijeme je tekao proces približavanja Hrvatske Europskoj uniji (stjecanja kandidature za punopravno članstvo), pa se u hrvatskom državnom vrhu nije

htjelo izazivati teškoće, prije svega u odnosima s utjecajnom članicom Europske unije Italijom, koje bi hrvatski put u članstvo EU mogle otežati ili usporiti.⁴

Korist od korekcije ravnih polaznih crta bi za Republiku Hrvatsku bila višestruka: zatvorili bi se neprirodni “džepovi otvorenog mora”, olakšao bi se nadzor morskog prostora, učinkovitije suzbijao međunarodni kriminal i temeljitije zaštitile riblje zalihe i morski okoliš.

6. Italija je 1977. povukla ravne polazne crte uz blaga ulegnuća svoje nerazvedene istočne jadranske obale⁵. Analiziraju li se sve talijanske ravne polazne crte, primjerice oko Sicilije i Sardinije, uočljiva je njihova nesukladnost s kriterijima koje postavlja međunarodno pravo. Može se postaviti pitanje: zašto jedna država (Italija) može prekoračiti granice koje postavlja međunarodno pravo mora, a druga država (Hrvatska), upravo zbog te prve, ne može dosegnuti dopustivi pravni okvir toga istog sustava?

II.

1. S Talijanskom Republikom je utvrđena hrvatsko – talijanska granica teritorijalnoga mora, i to u dijelu Tršćanskog zaljeva⁶. To je primjer tzv. granice između država kojima su obale sučelice.

S Bosnom i Hercegovinom (BiH) je ugovor o razgraničenju potpisan 30. srpnja 1999. u Sarajevu, ali još nije ratificiran u Hrvatskom saboru. U BiH jest.

Sa bivšom Saveznom Republikom Jugoslavijom (Srbijom i Crnom Gorom) je 2002. zaključen Protokol o privremenoj južnoj granici na kopnu i na moru (očekuje se zaključenje konačnoga sporazuma).

Bočne granice teritorijalnoga mora Republike Hrvatske s Republikom Slovenijom, međutim, tek treba utvrditi. Štoviše, nastao je međudržavni granični spor.

⁴ U organizaciji Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka i splitskog Zavoda za znanstveni i umjetnički rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, 3. rujna 2004. je u Splitu održana znanstveno-stručna rasprava o nacrtu pomorskog zakonika Republike Hrvatske – njegovim javnopravnim odredbama. U raspravi nije kritizirana međunarodnopravna dopustivost i svrsihodnost izmjena ravnih polaznih crta, nego “timing”, vrijeme u kojemu bi trebalo obaviti izmjene, s obzirom na stratezijske interese Republike Hrvatske (kao primaran cilj je označeno članstvo u Europskoj uniji). Tom prilikom je kazano da s Talijanskom Republikom postoje neslaganja oko odštete Talijanima izbjeglim nakon Drugoga svjetskog rata iz područja ondašnje Jugoslavije (“esulima”), pa oko otvaranja tržišta nekretnina u Hrvatskoj (za slobodnu kupnju talijanskim državljanima i dr.). Prijedlog dopuna i izmjena javnopravnih odredbi Katedre za međunarodno pravo objavljen je u časopisu *Adrias*, Zborniku Zavoda za znanstveni i umjetnički rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Splitu, br. 11., Zagreb-Split 2004. V. opširnije o promjeni polaznih crta Republike Hrvatske u: Davorin Rudolf ml., Promjena polaznih crta Republike Hrvatske, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, broj 3-4 (75-76), Split, 2004., str. 295.-309.

⁵ Predsjednički dekret od 26. travnja 1977. – *Gazzeta Ufficiale della Repubblica Italiana*, n. 305 del 9. novembre 1977.

⁶ Granica je naslijeđena od bivše Jugoslavije. Utvrđena je Ugovorom između Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i Republike Italije, zaključenim 10. studenoga 1975. u Osimu.

2. U bivšoj Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji (SFRJ) nije bilo administrativnih morskih granica između ondašnjih federalnih jedinica (republika). Morski prostori unutrašnjih morskih voda, teritorijalnoga mora, a jedno vrijeme ni vanjskog pojasa, nisu bili republički, nego savezni, zajednički - jugoslavenski. U trenutku osamostaljenja bivših federalnih jedinica, čim su one postale subjekti međunarodnoga prava, za njih je na snagu stupilo opće međunarodno pravo, među ostalim i međunarodnopravna pravila o dosegu vlasti pojedinih država u morskim prostorima, odnosno o razgraničenju.

3. Republika Slovenija se zalaže “za očuvanje cjelovitosti Savudrijske vale (za tu valu Slovenci upotrebljavaju naziv Piranski zaljev) pod njezinim suverenitetom i jurisdikcijom i za izlaz u otvoreno more na temelju dopuštenih kriterija međunarodnog prava te uvažavanja specifične situacije Republike Slovenije”⁷. Tvrdi se da je Slovenija obavljala jurisdikciju i vlast u Piranskom zaljevu u bivšoj Jugoslaviji, pa se zahtijeva uvažavanje “povijesnog naslova” i “posebnih okolnosti”. Glede, pak, morske granice izvan Savudrijske vale u Tršćanskome zaljevu, prema slovenskim gledištima treba uvažavati načelo “pravičnosti” i “posebne okolnosti”, normirane međunarodnim konvencijama i potvrđene presudama Međunarodnog suda u Haagu u sporovima o razgraničenju epikontinentskih i gospodarskih pojaseva.

4. Stajališta Republike Hrvatske su da se granica na moru sa Slovenijom ima povući primjenom načela ekvidistance, odnosno povlačenjem crte sredine. Takvo stajalište je izraženo u Deklaraciji o stanju međudržavnih odnosa Republike Hrvatske i Republike Slovenije, koju je donio Zastupnički dom Hrvatskoga državnog sabora 26. ožujka 1999.

5. Članak 15. Konvencije UN o pravu mora iz 1982. identičan je čl. 12. ženevske Konvencije o teritorijalnom moru i vanjskom pojasu iz 1958. Obje su države vezane uz te konvencije i pozivaju se na istu normu:

“Kad obale dviju država leže sučelice ili međusobno graniče, nijedna od tih dviju država nije ovlaštena, ako među njima nema suprotnog sporazuma, proširiti svoje teritorijalno more preko crte sredine, kojoj je svaka točka jednako udaljena od najbližih točaka polaznih crta od kojih se mjeri širina teritorijalnog mora svake od tih dviju država. Ova se odredba, međutim, ne primjenjuje u slučaju gdje je zbog historijskog naslova ili drugih posebnih okolnosti potrebno razgraničiti teritorijalna mora dviju država na drukčiji način.”

To se pravilo uzima kao cjelina: ako nema sporazuma o granici, ni posebnih okolnosti, primjenjuje se crta sredine. Razlika u stajalištima dvaju država je što slovenska strana smatra da u zoni razgraničenja posebne okolnosti postoje, a hrvatska strana to negira. Dalje, ako bi se željelo usvojiti zahtjev Slovenije za izlazom u otvoreno more Hrvatska bi se morala odreći morskog i podmorskog prostora uz obale Istre, koji je neprijeporan dio hrvatskog državnog teritorija

⁷ Navod je iz slovenskoga Memoranduma o Piranskom zaljevu, koji je usvojen u slovenskome Parlamentu 17. travnja 1993.

(hrvatsko teritorijalno more), a prostorno je udaljen od slovenske obale (nije u izravnom dodiru s tom obalom).

6. Uvjeti za postojanje “historijskog naslova” su dugotrajno, kontinuirano i miroljubivo ostvarivanje isključive vlasti nad određenim morskim prostorom i, što je osobito važno, priznanje historijskog naslova od strane ostalih država. Traži se, dakle, miran posjed protekom dugog vremena. Slovenija je, kao i Hrvatska, nastala 1991. godine kao neovisna država, pa ne postoji uvjet dugog proteka vremena. Morski prostor je prije neovisnosti bio zajednički. Nadalje, čim je Hrvatskoj postao poznat zahtjev Slovenije za cjelovitošću Piranskog zaljeva pod njenom vlašću (Savudrijske vale, kako se zaljev naziva u Hrvatskoj), ona se tome usprotivila poslavši Sloveniji oštru protestnu notu. Stoga dosjelisti nema.

7. Čim nastane nova država, ona, ako ima dodir s morem, postaje obalna država i pripada joj morski prostor uz obalu. Jer, more je akcesorij (pripadak) kopna. More unutar Savudrijske vale stoga pripada Hrvatskoj kao i Sloveniji, jer su u toj vali obalne države. Zaljev se ne može jednostrano podvrgnuti režimu unutrašnjih morskih voda ako obale zaljeva pripadaju dvjema državama. Takav slovenski zahtjev je protupravan.

Po gledištima Hrvatske, u zoni razgraničenja na moru sa Slovenijom nema “posebnih okolnosti”. Posebne okolnosti mogu biti pličine, međunarodni plovni putovi, izrazita izbočenost nekog dijela obale, izbočeni otoci ili druge slične, prvenstveno geografske značajke kakvih u Savudrijskoj vali nema. Kako u toj vali nema ni obilja ribe, niti se u njoj obavlja intenzivan ribolov, nema ni “radikalne nepravilnosti” i “katastrofalnih posljedica” po slovensko gospodarstvo primjenom crte sredine⁸. Naseljenost slovenske obale, a nenaseljenost hrvatske (što je jedina specifičnost područja) nema utjecaja na razgraničenja⁹, a nepovoljan geografski položaj obalne države ne čini posebnu okolnost. U svijetu ima tridesetak obalnih država u nepovoljnome geografskom položaju, a niti jedna se nije pozivala na tu činjenicu tražeći pravo na morski koridor do otvorenoga mora, ili suverenost na nekom morskom području koje nije u izravnom dodiru s njezinim kopnom.

8. Godine 2001. parafiran je nacrt sporazuma između vlada Slovenije i Hrvatske o granici na kopnu i moru. Taj nacrt sporazuma nije potpisan, izvršena je samo tzv. autentifikacija teksta, tj. ustanovljeno je da je ono što je napisano u skladu s željama pregovarača i sastavljača teksta. Hrvatska Vlada je odbacila taj sporazum i proglasila ga ništetnim. Parafirani nacrt sporazuma ne proizvodi pravne učinke. Države ni u kojem slučaju nisu dale pristanak da budu vezane ugovorom.

⁸ Te je sintagme upotrijebio Arbitražni sud u sporu između Kanade i Francuske.

⁹ Tako je presudio Međunarodni sud u sporu između Danske i Norveške o razgraničenju epikontinentskog pojasa i ribolovne zone u području između Grenlanda i otoka Jan Mayen (1993.) – *I.C.J. Reports* 1993., str. 38.82.

Parafiranim nacrtom sporazuma Hrvatska bi Sloveniji prepustila većinu Savudrijske vale i veći dio mora izvan te vale u Tršćanskome zaljevu. U usporedbi s crtom sredine, oko 113,4 km² svojega teritorijalnog mora. Uz to, zonom "koridora" otvorenoga mora uz istarsku obalu, odrekla bi se dodatnih 46 km² mora i podmorja u području uz istarsku obalu, daleko od zone razgraničenja. Nacrt takva ugovora zbog toga nije dobio podršku Hrvatskoga sabora, a ni hrvatske javnosti.

9. Iako je parafirani sporazum iz 2001. bez pravnog učinka, slovenske vlasti se stalno pozivaju na njega tvrdeći da je bio izraz političke volje jedne hrvatske vlade. Smatraju da je tim nacrtom dosegnuta razina kompromisa ispod koje se ne može ići. Ukazuje se i na dvoličnost i nepouzdanost Hrvatske u pregovorima oko zaključenja međunarodnih ugovora. Neki slovenski parlamentarni zastupnici zbog hrvatskoga odbacivanja sporazuma prijete vetom Slovenije na ulazak Hrvatske u Europsku uniju i sl.

10. Razlike u gledištima su očigledno velike. Zbog toga –nakon 15 godina neuspješnih pregovora - Hrvatska predlaže iznošenje graničnog hrvatsko – slovenskog spora pred međunarodni sudski organ, uvjereni u pravnu utemeljenost svojih gledišta. Čak ni eventualno sudsko (ili arbitražno) rješenje kojim bi se odstupilo od crte sredine po svemu sudeći ne bi u znatnoj mjeri zanemarilo načelo ekvidistance.

Slovenija inzistira na pregovorima i za sada odbacuje iznošenje spora pred bilo koje međunarodno pravosudno tijelo. Spor smatra političkim, a ne pravnim.

III.

1. Međunarodna ekspedicija "Meditis" (1996.-1998.) je ustanovila prepolovljenost količine pridnene ribe u moru iznad epikontinentškoga pojasa Republike Hrvatske, kao i druge negativne promjene, posebice u strukturi i kvaliteti lovine čitave biomase toga područja¹⁰.

2. Potaknut ugroženošću biozaliha i brigom za okoliš zbog sve intenzivnijega tankerskog prometa Jadranom, 3. listopada 2003. je Hrvatski sabor donio Odluku o proširenju jurisdikcije Republike Hrvatske u Jadranskom moru, proglašivši *zaštićeni ekološko-ribolovni pojas*.¹¹ Proglašeni su zapravo svi bitni sadržaji gospodarskog pojasa (suverena prava radi istraživanja i iskorištavanja, očuvanja i gospodarenja živim i neživim prirodnim bogatstvima voda izvan granica teritorijalnog mora, te jurisdikcija glede znanstvenog istraživanja mora i zaštite te očuvanja morskog okoliša).

¹⁰ Nedo Vrgoč, *Struktura, dinamika i zaštita pridnenih zajednica riba Jadranskog mora, doktorska disertacija*, Biološki odsjek Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2000., str. 113.

¹¹ *Narodne novine*, br. 157/03.

Jedina važnija razlika između ekološko-ribolovnog pojasa i gospodarskog je što gospodarski uključuje i pravo na proizvodnju energije korištenjem mora, morskih struja i vjetrova.

Primjena novog pravnog režima bila je odgođena za dvanaest mjeseci. U tome razdoblju je valjalo iskoristiti šanse “*za moguće sklapanje sporazuma i aranžmana sa zainteresiranim državama i Europskom zajednicom (danas: unijom)*”.¹²

3. Većina obalnih država u svijetu je proglasila gospodarski pojas. Njime se pridržava isključivo pravo ribolova domaćim ribarima, a strani ribari mogu ribariti samo ako postoji višak ribljih zaliha koji domaći ribari ne mogu uloviti. Ako strani ribari i ribare, obalna će država za to primati naknadu. Gospodarski pojas se može proglasiti jedino jednostrano, internim aktom, npr. zakonom ili deklaracijom.

Ipak, Vijeće ministara Europske Unije je na sjednici 13. listopada 2003., pod predsjedanjem talijanskoga ministra vanjskih poslova Franca Frattinija “*sa žaljenjem opazilo*” “*da je hrvatski Parlament odlučio proglasiti zaštićenu ekološku i ribarsku zonu u Jadranskom moru bez primjerenoga dijaloga i koordinacije sa drugim, zainteresiranim državama. Pozvalo je Hrvatsku da hitno slijedi konstruktivan dijalog sa svojim susjedima, tako da se sučele interesi svih strana na koje se protežu posljedice.*”¹³

U vrijeme donošenja toga zaključka iz Luxembourgga u listopadu 2003. i predsjednik Europske komisije EU je bio Talijan Romano Prodi, a Hrvatska nije bila ni službeni kandidat za punopravno članstvo u Europskoj uniji. Kako upravo talijanska ribarska flota provodi najintenzivniji ribolov u Jadranu (hrvatski ribari sudjeluju s oko 10% ulova u zaštićenoj ekološko-ribolovnoj zoni Republike Hrvatske), Europska unija je, pod utjecajem svoje članice Italije, pozivanjem na “*dijalog i koordinaciju*” zapravo obavila pritisak na Hrvatsku da se sačuvaju privilegiji talijanskih ribara, ne mareći na prekomjeran izlov a, može se reći, ni za međunarodno pravo.

4. U Hrvatskoj su stavovi Europskog vijeća i Komisije EU shvaćeni kao uvjet za učlanjenje u Europsku uniju. Zato je Sabor dopunio svoju odluku o proširenju jurisdikcije, tako da se pravni režim zaštićenog ekološko-ribolovnog pojasa neće primjenjivati u odnosu na države članice Europske unije.¹⁴ Ribarski brodovi Europske unije (to su uglavnom talijanske ribarice), prema tome, u hrvatskoj zoni proširene jurisdikcije mogu i dalje ribariti, bez naknade, kao da su na otvorenom moru. Svrha proširenja jurisdikcije, održivi ribolov, nije ostvaren.

¹² Članak 3. Odluke o proširenju jurisdikcije.

¹³ V opširnije u Davorin Rudolf ml.: Odnosi Hrvatske i Europske unije u području ribolova, *Adrias (Zbornik HAZU)*, br. 12, Zagreb-Split, 2005., str. 115.-127.

¹⁴ Odlukom o dopuni Odluke o proširenju jurisdikcije Republike Hrvatske na Jadranskom moru, *Narodne novine*, br. 77/04.

5. Za vrijeme talijanskoga predsjedanja utjecajnom Europskom komisijom, u Veneciji je 25. i 26. studenog održana Ministarska konferencija, na kojoj je donijeta Deklaracija o održivom razvoju ribolova u Sredozemnom moru. Glede ribolovnih pojaseva, u Deklaraciji se poziva na “usklađen i regionalan pristup”, zasnovan na “dijalogu i koordinaciji”.

6. Italija je proširila svoju jurisdikciju na moru jednostrano, bez dijaloga sa susjedima, proglašivši arheološki pojas (reducirani oblik vanjskog pojasa) širok 12 milja¹⁵.

Ne konzultirajući nikoga, proširila je jurisdikciju proglašivši i zaštićenu ekološku zonu, reducirani gospodarski pojas.

Kad su u pitanju prava država izvan EU koja se temelje na međunarodnome pravu, traži se “dijalog i koordinacija” da bi se sačuvali interesi vlastite ribolovne flote koja u tuđim gospodarskim pojasevima prekomjerno lovi. Sredstvo ucjene je članstvo u Europskoj uniji. U Bruxellesu znaju da je europskim državama koje još nisu članice te međunarodne organizacije, punopravno članstvo u EU primaran nacionalni cilj. Nažalost, u primjeru gospodarskoga pojasa Hrvatske, misao vodilja euro-političara nije ujedinjenje Europe prema jednakim pravima i obvezama, zajedničkim vrijednostima i vrlinama, kao kod sanjara koji su joj idejne preteče, poput Victora Hugoa ili Immanuela Kanta. Sve se više manje svodi na goli interes.

ZAKLJUČAK

Države članice Europske unije, i Europska unija kao cjelina, ponašaju se kako su se gotovo sve države i međunarodne organizacije oduvijek ponašale: vodi ih vlastiti interes, prije svega. Kada je u pitanju međunarodno pravo, primjerice pravo svake obalne države da proglasi gospodarski pojas, Italija, a može se reći i Unija, traži mehanizme koji će sterilizirati pravo koje joj ne ide u prilog. Istovremeno, kada je u pitanju vlastito pravo, ono je neosporno. Primaran cilj nisu ni zajedničke vrijednosti, kao što je održivi ribolov ili sačuvani izvori za prehranu sadašnjih i budućih generacija.

Loš primjer je i ponašanje članice Europske unije Slovenije, koja postavlja nerazumne zahtjeve glede utvrđivanja granice i odbija normalni, civilizirani put rješenja spora na pravnoj osnovi, inzistirajući na političkom, nepravnom rješenju. Kao adut koristi svoje članstvo u mega-utjecajnoj Europskoj uniji. Je li to tzv. “europsko ponašanje”, kojem nas poučavaju neki slovenski parlamentarci?

Ako Europska unija želi biti predvodnicom civilizacije mira i prosperiteta trećega milenija, mora se odreći uskogrudnih interesa u korist zajedničkih, štovati načelo istinske jednakosti država i ravnopravnosti naroda, principe primjenjivati univerzalno, a ne selektivno, okrenuti se vladavini međunarodnog prava, i napokon, umjesto vlastitog luksuza, pružati duboku solidarnost s nerazvijenima (siromašnima) koji su, zapravo, svjetski problem broj jedan.

¹⁵ *Gazzetta Ufficiale della Repubblica*, No 45 suppl., 24 febbraio 2004.

SAŽETAK

Novi Pomorski zakonik Republike Hrvatske iz 2004. nije izmijenio polazne crte od kojih se mjeri širina teritorijalnoga mora. Na snazi su, zapravo, norme iz 1948., kojima su povučene polazne crte u bivšoj FNRJ prije nego je taj sustav utvrđivanja vanjske morske granice obalnih država međunarodno pravnomoćno osnažen (presudom Međunarodnog suda u Haagu u britansko-norveškom sporu oko ribolova 1951. i na prvoj konferenciji UN o pravu mora u Ženevi 1958.). Zbog toga su polazne crte koje sada ima Republika Hrvatska povučene restriktivno, ne sežu do krajnjih granica koje dopušta međunarodno pravo.

Sa Slovenijom je Hrvatska u sporu o morskoj granici, jer između federalnih jedinica u bivšoj federativnoj Republici Jugoslaviji (do 1991.) nisu bile povučene interne morske granice, pa međudržavnu hrvatsko – slovensku granicu tek treba odrediti. Hrvatsko je stajalište da “povijesne ili druge posebne okolnosti” u Savudrijskoj vali (Slovenci upotrebljavaju naziv Piranski zaljev) ne postoje, pa valja primjeniti crtu sredine. Slovenija zahtijeva suverenitet nad čitavom morskom površinom u tome zaljevu.

Slovenija izbjegava spor podvrći sudskom ili arbitražnom tijelu na rješavanje.

Republika Hrvatska ima isključivi gospodarski pojas, ali u njemu ribarice država članica Europske unije mogu i dalje neometano ribariti, bez plaćanja bilo kakve naknade (do zaključenja ugovora o partnerskim odnosima između Hrvatske i EU). Hrvatska je pristala na takav ustupak, jer države članice EU, a i sama EU, vođene interesima a ne principima međunarodnoga prava, vrše politički pritisak na Hrvatsku zahtijevajući ustupke, u vrijeme pregovora o njezinome učlanjenju u punopravno članstvo u Europskoj uniji.

THE SEA UNDER THE CONTROL OF THE REPUBLIC OF CROATIA AND RELATIONS WITH NEIGHBOURING STATES

The Republic of Croatia in 2004 brought in a new Maritime Code. There are no important novelties regarding public legal provisions: alongside territorial waters, 12 nautical miles wide, there is no contiguous zone and the protected fishing and ecological zone (declared in 2003) only has been renamed as the exclusive economic zone.

Key words: *Republic of Croatia, maritime code, exclusive economic zone*